

РЕГИОНАЛНИ ЦЕНТАР ЗА ТАЛЕНТЕ ВРАЊЕ

СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА ОПШТИНЕ ЦРНА ТРАВА

POPULATION STRUCTURE OF THE MUNICIPALITY OF CRNA TRAVA

Аутор: **НИКОЛА СТАНОЈЕВИЋ**

ученик 3. разреда гимназије „Стеван Јаковљевић“
члан ФДВ „Христифор Црниловић-Кица“ Власотинце

Ментор:

ГОРИЦА МИЛОВАНОВИЋ,

професор географије

СТРУКТУРА СТАНОВНИШТВА ОПШТИНЕ ЦРНА ТРАВА
POPULATION STRUCTURE OF THE MUNICIPALITY OF CRNA TRAVA

Аутор: **НИКОЛА СТАНОЈЕВИЋ**

ученик 3. разреда гимназије „Стеван Јаковљевић“
члан ФДВ „Христифор Црниловић-Кица“ Власотинце

Ментор:

ГОРИЦА МИЛОВАНОВИЋ,

професор географије

РЕЗИМЕ

Општина Црна Трава је ушла у другу деценију 21. века суочавајући се са различитим друштвеним и политичким променама које су се битно одразиле на ову општину а посебно на структуру становништва. Применом теренског истраживања и осталих метода приказао сам различите аспекте структуре становништва у другој половини 20. века и првој деценији 21. века као и факторе који утичу на овај проблем са циљем да укажем на овај проблем и како и друге општине у Србији не би снашла судбина Црне Траве. Закључио сам да је тренутна структура лоша и да ће у будућности бити још гора, тако да се хитно требају предузети одређене мере како би се демографско урушавање Црне Траве зауставило.

Кључне речи: структура становништва, старосна пирамида, миграције

SUMMARY

The municipality of Crna Trava has entered the second decade of the 21st century, faced with a variety of social and political changes that significantly impact on the municipality and especially the structure of the population. Applying field research and other methods I have showed various aspects of population structure in the second half of the 20th century and the first decade of the 21st century as well as the factors that influence this problem with the aim to bring attention to this problem and how other municipalities in Serbia would not have befallen the fate of Crna Trava. I concluded that the current structure is poor and will be even worse in the future, sso it is an urgent need to take measures to solve this problem.

Keywords: population structure, age pyramid, migration

УВОД

Друштвено-економске и политичке промене у другој половини 20. века и првој деценији 21. века значајно су допринеле мењању демографске слике Републике Србије, а посебно пограничних општина југоисточне Србије. Бројни неповољни демографски трендови настављени су или интензивирани, а неке демографске појаве добиле су израженије облике у пограничју. Ове промене погодиле су и општину Црна Трава и довеле првенствено до деградације и урушавања структуре становништва. Собзиром да је овај проблем изузетно битан за развој сваке популације он је већ доста пута обрађиван али је мало пажње посвећено Црној Трави и решавању проблема ове општине. Стога је сврха овог рада да укаже на овај проблем, да прикаже његов ток у ближој прошлости и факторе који утичу на овај проблем а све то са циљем да се овај проблем реши и да се предузму различите мере како и остале општине у Србији не би доживеле судбину Црне Траве.

МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Као извор података коришћени су подаци пописа становништва у периоду 1948.-2011. као и неке публикације Републичког завода за статистику попут „ Упоредни преглед броја становника 1948, 1953, 1961, 1971, 1981, 1991. и 2002" и „Демографска статистика у Републици Србији, 2011." а такође и резултати теренског истраживања. Поред теренског истраживања у изради овог рада, у писању је коришћен историјски метод, аналитичка обрада истражене литературе и другог материјала, затим статистичка обрада података, картографски, графички и компаративни метод.

Структура становништва

Сваки појединац има своја индивидуална обележја(пол, старост, школску спрему, активност, националност итд.). Издвајањем и класификацијом тих обележја формирају се структуре становништва које показују квалитативне односе у некој популацији. Структуре становништва су променљива категорија јер зависе од утицаја различитих фактора (биолошких, економских, културних, психолошких итд.) и треба их посматрати као узрочно-последичну везу у спрези с природним и просторним кретањем становништва. Становништво се може груписати према више различитих обележја, али се најчешће користи подела на:

- биолошку структуру (састав становништва према полу и старости)
- друштвено-економску структуру (састав према активности, делатности, занимању, образовању, етничком саставу)

Полна структура

Полни састав становништва показује бројчани однос мушког и женског становништва, а формира се рађањем деце различитог пола. Тај однос је релативно стабилан и сличан код многих популација, међутим општина Црна Трава је изузетак.

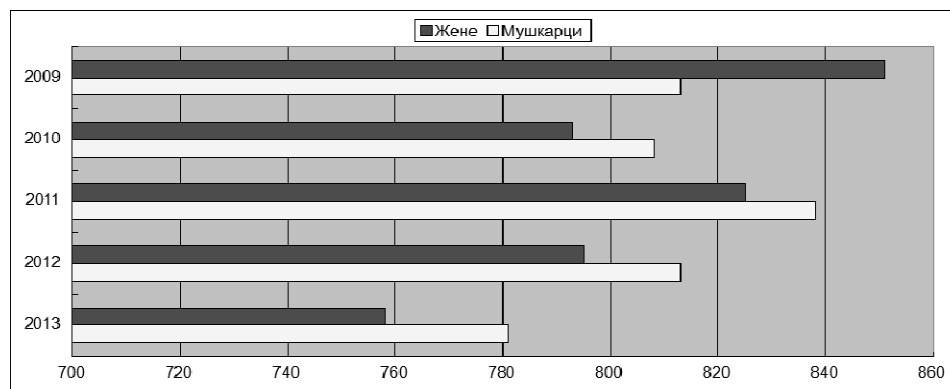
Година	Укупан број живорођених	Мушки	Женски
2013.	-	-	-
2012	4	4	-
2011	8	2	7
2010	6	4	2
2009	5	4	1

Табела 1. Рођени 2009-2013

Table 1. Births 2009-2013

Као што се види из приложене табеле наталитет је у протеклом периоду био врло низак, па се не може извући нека правилност што знатно отежава проучавање полне структуре. Међутим, однос полова се са старашћу мења под утицајем различитих фактора. То може бити услед веће смртности мушкараца у старијем добу али се полни састав може мењати и под утицајем миграција јер су жене покретно покретљивије.

У 2011. према резултатима пописа на територији општине Црна Трава живело је 838 мушкараца и 825 жена, односно 102 мушкараца на 100 жена што је врло близу Републичког просека од 106 мушкараца на 100 жена. И у претходним годинама однос је био приближно исти, односно било је више мушког становништва.

Графикон 1. Однос броја мушкараца и жена

Chart 1. The ratio of number of men and women

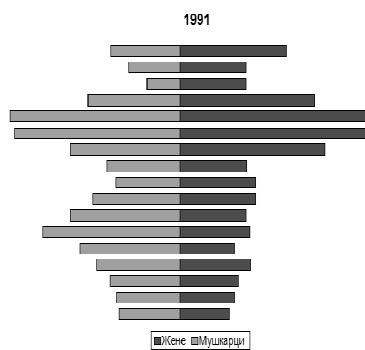
С обзиром да су жене просторно покретљивије, и да се лакше одлучују да мигрирају, посебно на краћим релацијама, не чуди појава изразитог „вишка“ мушкараца код средовечног становништва, а посебно код млађег средовечног. Тако је 2011. године у општини Црна Трава живело свега 109 жена старости 20-39 година. Истовремено, број мушкараца исте старости био је за 30% већи (145). Подаци упућују не само на врло сужену „репродуктивну базу“ женског становништва, већ и на веома наглашен проблем мушкараца исте старости у погледу проналажења брачног партнера.

Старосна структура

Старосно-полна структура становништва представља најважнију демографску одлику сваке популације. Структура становништва по старости и полу формира се у дужем периоду, под директним утицајем кретања наталитета и морталитета, али и миграторних токова становништва. Актуелни старосно-полни састав становништва стога представља јасну слику досадашњег развоја сваке популације и истовремено, у великој мери условљава будуће промене у кретању становништва.

Број младог (до 19 год.), зрелог (20-60) и старог становништва (60 и више година) је најважнији показатељ виталности и биодинамичке снаге становништва неког подручја. Њено познавање омогућава увид у поједине потребе друштва (број предшколских и школских установа, величину радног континента итд.), и одсликава историјски развој друштва током дужег временског периода. Тако се преко састава становништва по старости може спознати прошлост, установити садашњост и назрети будућност и перспективе демографског развоја.

Што се тиче старосне структуре општине Црна Трава она не само да је неповољна већ је најлошија у Србији. Како је већ напоменуто, ова структура се формира у дужем

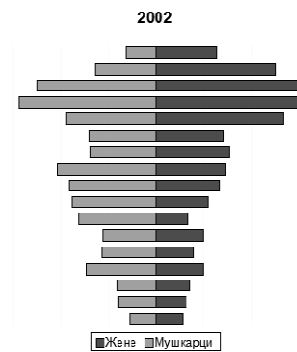
Графикон2. Старосна пирамида 1991
Chart 2. Age pyramid 1991

периоду па је неопходно сагледати стање у најмање претходне две деценије.

Становништво Црне Траве је већ почетком 1990-их година имало све карактеристике изразито старе популације. Према попису из 1991. сваки пети становник општине био је старији од 60 година, док је приближно сваки девети становник био млађи од 15 година. То значи да је индекс старења увелико премашио јединицу

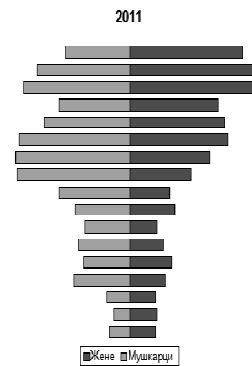
(износио је 1,75), а просечна старост се убрзано приближавала граници од 50 година (износила је 46 година).

Приликом наредног пописа 2002. године забележено је да је удео млађих од 15 година свега 7,5% а старијих од 60 година 45% што је више него дупло у односу на 1991. годину. Тако је индекс старења достигао вредност од 6, а просечна старост становништва износила је 50,9 година.

Графикон 3. Старосна пирамида 2002
Chart 3. Age pyramid 2002

У наредној деценији старосна структура становништва општине Црна Трава је постала још неповољнија и сасвим деформисана. Актуелна старосна пирамида најшира је при врху, док су база и њен средишњи део потпуно окрњени. Удео старијих од 60 година достигао је 45%, док је удео млађих од 15 година сведен на 5,5% док је просечна старост 54 година што је рекордна вредност не само на регионалном већ и на републичком нивоу где просек износи 42 године. Истовремено индекс старења износи 8 што несумњиво указује на суморну демографску будућност ове пограничне општине.

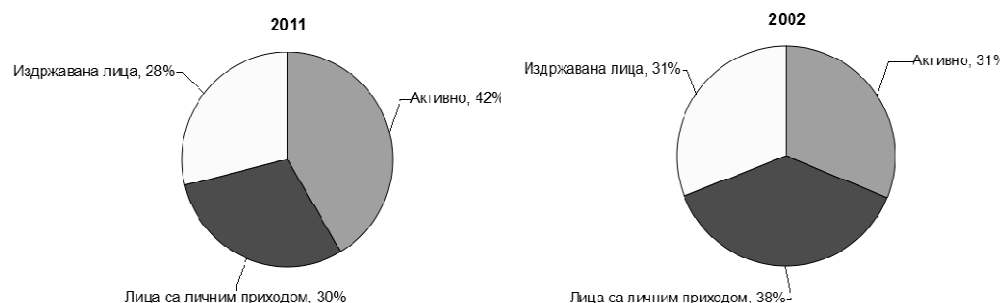

Графикон 4. Старосна пирамида 2011
Chart 4. Age pyramid 2011

Економска структура

Економска структура становништва је најбољи показатељ привредног и друштвеног развоја неке регије. У ужем смислу под економском структуром становништва подразумева се састав становништва према активности, делатности и занимању, а у ширем смислу у обзир се узимају и сектор власништва, извори прихода домаћинства и сл.

Према критеријуму активности, тј. суделовању у процесу рада, укупно становништво се дели на активна лица (радна снага), лица са личним приходом (нпр. пензионери, рентијери, лица са алиментацијом, стипендијом и сл.) и издржавана лица (деца, домаћице, ђаци и студенти као и неспособни за рад).

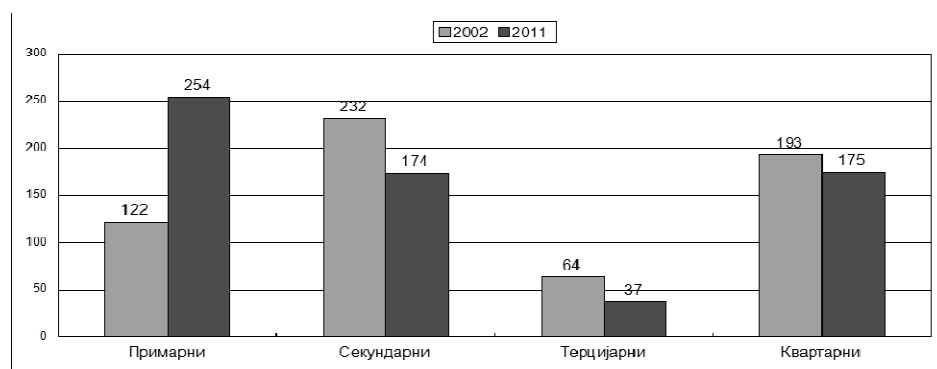

Графикон 5. Становништво према активности 2011. и 2012. године

Chart 5. Population by activity in 2011 and 2012

У 2012. години активно становништво је чинило 31% популације (знатно мање у поређењу са 45% на републичком нивоу), лица са личним приходом чинила су 36% (док је на републичком нивоу било 20%) и издржавана лица чинила су 31% (приближно једнако са републичким просеком). У 2011. години дошло је до побољшања економске структуре. Удео активног становништва порастао је и износио 42%, лица са личним приходом чинила су 30% а издржавана лица 26% и тиме се општина Црна Трава приближила републичком нивоу.

Основна подела активног становништва врши се према делатности у којој се стичу средства за живот. У савременој подели рада постоји више стотина грана делатности, али се оне најчешће групишу у четири основна сектора: примарни, секундарни, терцијарни и квартарни. У овом смислу запослено активно становништво Црне Траве се бави следећим секторима делатности:

Графикон 6. Запослено становништво према секторима привреде

Chart 6. Employed population by sector of the economy

Гледано на републичком нивоу, Србија је током друге половине двадесетог века и нарочито прве деценије 21. века доживела значајне промене у привредном развоју, а с привредним развојем и промене у економском саставу становништва. Тако је знатно опао удео активног становништва у пољопривредним, а порастао удео у непољопривредним делатностима. Међутим, у економској структури Црне Траве уочљиво је велико одступање од ове правилности. Наиме, удео запослених у примарном сектору у 2011. дупло је порастао у односу на 2002. што је у супротности са савременим тенденцијама и сада је чак 40% активног становништва запослено у том сектору. Истовремено, јавља се смањење запослених у секундарном, терцијарном и кварталном сектору и на тај начин долази до назадовања привреде.

Међутим, у последњој деценији дошло је и до неких позитивних промена у економској структури општине Црна Трава. Просечна месечна зарада по члану домаћинства 2002. године износила је 15801 динара и у наредном периоду та сума је расла да би 2013 достигла цифру од 31839 динара што је дупло више од просека за 2002. годину. Такође је битно напоменути да је таком читавог посматраног периода просечна месечна плата запослених у привредном сектору била отприлике 3 пута мања у односу на зараде запослених у ванпривредним делатностима.

Образовна структура

Проучавање образовне структуре становништва има вишеструки значај. Овим испитивањем добијају се информације о напретку образованости, као и о томе какве школске квалификације имају поједине категорије становништва.

Главна образовна обележја становништва су писменост и школска спрема. Под писменошћу се подразумева најнижа граница образовања становништва тј. писменим се сматрају особе које знају да читају и пишу без обзира на то да ли су завршиле неку школу. У том погледу, посматрајући становништво старо 10 и више година од 1597 становника, неписмено је 121 становник односно 7,5% популације. Анализе показују да је неписменост већа код старијих генерација (чак 95% неписмених чине старији од 50 година) и код жена (87% неписмених), што сведочи о неједнакој обухваћености школовањем деце оба пола у ранијим периодима. Ако се осврнемо на претходни период уочавамо да је удео неписмених од претходног пописа 2002. године пао и то са 11% , а ако одемо нешто даље у историју тај ниво је значајно опао у односу на 1961.

годину кад је неписмено становништво чинило 31% популације старије од 15 година. Што се тиче школске спреме она подразумева највишу завршену школу и најчешће се разликују три ступња образовања: основно, средње и високо образовање. У том погледу становништво можемо сврстати у пет категорија: особе без школе, са непотпуном основном школом, са завршеном основном, са средњом и са вишом и високом школом. Особе са незавршеном основном школом чиниле су 2011. године 11% становништва, са непотпуном основном школом 24%, са основном 26%, са средњом 33% и са вишом и високом свега 6%. Ако ово упоредимо са 2002. годином уочљиво је побољшање одн. смањење броја оних без школе и повећање оних са средњом и високом школом, али не довољно да се изједначи са тренутним стањем у Србији.

Графикон 7. Становништво према школској спреми
Chart 7. Population by educational attainment

Етничка структура

Једно од главних обележја становништва јесте њена етничка, верска и језичка различитост.

Анализа етничке структуре становништва општине Црна Трава указује на то да се ради о релативно хомогеној етничкој структури становништва. У општини Црна Трава Срби чине већину становништва током укупног периода посматрања: 1961. године – 99,7%, 1971 – 98,7%, 1991 – 98,3%, 2002. и 2011 – 98,7%.

Ако се сумира (највећа) заступљеност мањинских етничких група у посматраној општини, с обзиром на временску димензију, може се констатовати да је 1961. године било највише Бугара; 1971. Македонаца; 1991. Југословена ; 2002. Македонаца. Дакле, етничка слика ове општине у периоду 1961–2011. године није се значајније мењала. Промене су уочљиве у погледу веће или мање заступљености појединих етничких група у конкретном временском раздобљу, мада се ни у једном периоду етничка

хомогеност ове општине не доводи у питање.

Поред друштвено-историјских збивања, као и културних особености појединих етничких група и њихове заступљености у популацији, конфесионална припадност становништва може да утиче како на ставове према репродукцији и само репродуктивно понашање, тако и на природно, али и механичко, кретање становништва односно, на целокупну структуру становништва.

Анализа података, који се односе на вероисповест становништва општине, показује да је 1991. године у општини Црна Трава било 96,6% православаца, 0,05% протестаната, 0,05% припадника исламске вероисповести и осталих (неопредељени, није верник, непознато) 3,2%. Године 2002. у општини Црна Трава највише је било православаца 98,3%, протестаната и припадника исламске вероисповести било је по 0,04%, а осталих 1,6%. Године 2011. ситуација се битније не мења када је конфесионална припадност у питању. Наиме, у општини Црна Трава је 98,4% православаца, 0,06% католика, 0,2% припадника исламске вероисповести и осталих је било 1,3%. Може се уочити да се током времена (1971–2011) процентуално повећава учешће православаца, да се смањује број припадника других конфесија али незнатно и без већег утицаја на етничку одн. конфесионалну структуру.

РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА И ДИСКУСИЈА

Утицај миграција на структуру становништва

Тренутна структура становништва општине Црна Трава је, пре свега, резултат интензивног иселавања становништва. Миграциони салдо био је негативан током читавог посматраног периода – од средине 20. века, па до краја прве деценије 21. века. У раздобљу 1981.–2011., и поред појаве растућег негативног природног прираштаја и смањења фертилитета, нето емиграције биле су доминантни фактор структуре становништва општине Црна Трава.

Година	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.
Досељени	43	31	25	13	25
Одсељени	134	89	70	62	65

Табела 2. Мигранти у општини Црна Трава у периоду 2007.-2011.

Table 2. Migrants in municipality of Crna Trava in the period 2007.-2011.

Из табеле се види да је и у новијем периоду настављен тренд иселавања, додуше

смањеним интензитетом али и те како значајним за процес депопулације. Не постоје никакве базе података оних који су се одселили у претходном периоду, тако да то знатно отежава истраживање.

Општа је чињеница да велики број људи одлази из овог подручја, али нема података о томе који је то број, колико људи се одселило до сада или који би то број могао бити у некој скоријој будућности. Због свега наведеног, спровео сам анкету на подручју општине Црна Трава како бих боље објаснио ток и узроке миграција, јер је оваквим приступом добијено највише података о овој теми.

Истраживање миграција кроз истраживање јавног мњења на подручју Црне Траве први пут је урађено кроз овај рад. Истраживања миграција код нас, генерално, врло су ретка и оскудна, посебно кад је реч о парцијалним деловима територије. О миграцијама на подручју Црне Траве до сада се углавном закључивало на основу националних истраживања или на основу посредних претпоставки. Те претпоставке су тачне, али закључци о теми миграција нису увек једнозначни и поуздани, што ће бити приказано кроз анализу налаза добијених у овом истраживању.

Истраживани узорак чини 40 испитаника, старости изнад 15 година који су испитивани у 5 насеља општине Црна Трава: Црна Трава, Кална, Градска, Криви Дел и Преслап.

Миграциони потенцијал: Према налазима истраживања, миграциони потенцијал општине Црна Трава износи 42,5% (17 испитаника), односно скоро једну половину укупне популације старије од 15 година. То је број оних који су рекли да размишљају о иселењу из места у ком живе и од те идеје до сада нису одустали.

Доста велики број испитаника/ица (15 испитаника/ица или 37,5%) је инертан у односу на миграције, односно никада нису размишљали о иселењу из места у ком живе.

Релативно мали број испитаника/ица је размишљао о иселењу али је од те идеје одустао (8 испитаника/ица или 20%).

Графикон 8. Да ли сте размишљали да се иселите из места у ком живите?

Chart 8. Have you thought to move out of where you live?

Профил потенцијалних миграната: Озбиљно и дубље истраживање миграција

подразумева и улажење у профил потенцијалних миграната/киња, односно у одговор на питање које су то друштвене групе склоније нануштању места у ком живе. Одговор на ово питање даје и одговор на то шта су за поједине групе мотиви миграција, као и да ли сви имају исте могућности да напусте своје место боравка и преселе се у неко друго. Статистички посматрано, ни за једну друштвену групу, формирано по било којој карактеристици, се не може рећи да је доминантна група која је склона мигрирању. Зато кренимо редом.

Жене су у нешто већој мери склони да размишљају да мигрирају; док је просек одговора у целом узорку 42,5% (17 испитаника/ица), у случају жена то је 45,5% (10 од 22 испитаница) а код мушкараца 38,8% (7 од 18 испитаника).

	Мушко	Женско
Никад нисам размишљао/ла о томе	7	8
Размишљао/ла сам, али сам одустао/ла од те идеје	4	4
Нисам одустао/ла од исељења, размишљам о томе	7	10

Табела 3. Пол и однос према миграцијама

Table 3. Sex and relationship to migrations

Они који нису везани брачном заједницом у већој мери су склони ка миграцијама него они који су удати/ожењени. Тако чак 59% (13 од 22 испитаника/ица) оних који нису у браку размишља о исељењу. Ово ће бити јасније када се узме у обзир и старост код испитаника.

Старост је социодемографска одлика која статистички показује највећу везу у односу према намери за мигрирањем. Очекивано, млади су у већој мери склони миграцијама,

посебно они који су завршили школовање и налазе се пред започињањем радне каријере. Реч је о групи између 20 и 24 година, у којој 5 од 6 испитаника/ица има намеру да напусти своје место живљења. И у друге две групе младих (15-19 и 25-30) склоност ка миграцијама је велика. Очекивано, како опада број година, тако се и смањује склоност ка исељењу, па тако у старосној групи 30-39 жели да се исели 2, а у старосној групи 40-49 1 испитаник/ица; док међу испитаницима старим 50-59 и старијим нема оних који желе да се иселе.

	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Никад нисам размишљао/ла о томе	2	1	1	2	3	2	4
Размишљао/ла сам, али сам одустао/ла од те идеје	/	/	2	2	2	1	1
Нисам одустао/ла од исељења, размишљам о томе	3	5	4	3	1	1	/

Табела 4. Старост и однос према миграцијама

Table 4. Age and relationship to migrations

Грађани са најнижим нивоом образовања су у најмањој мери склони да се селе - 30% (3 од 10 испитаника/ица). Такође, мању склоност ка исељењу показују и ученици и студенти код којих је жељу за исељењем изразило 25% (2 од 8) испитаника/ица. Како расте ниво образовања, расте и спремност ка миграцијама тако да је најсклонија миграцијама група оних који имају вишу школу или факултет, који са тим нивоом образовања не успевају да се остваре у заједници у којој живе. У ту групу спада чак 54,5% (6 од 11) испитанка. Нешто је мањи проценат оних са средњом школом 45,5% (5 од 11) испитаника.

	Завршена основна школа или мање	Средња школа	Виша школа или факултет	Ученик/ица или студент/киња
Никад нисам размишљао/ла о томе	6	4	2	3
Размишљао/ла сам, али сам одустао/ла од те идеје	1	2	3	2
Нисам одустао/ла од исељења, размишљам о томе	3	5	6	3

Табела 5. Образовање и однос према миграцијама

Table 5. Education and relationship to migrations

Слична ствар као са образовањем је и са занимањем испитаника/ица. Занимање је одлика која је у значајној вези са образовањем; они који су на нижим лествицама у друштвеној хијерерхији у погледу занимања, имају нижи ниво образовања, па очекивано, имају и сличан однос према миграцијама.

	домаћица	пољопривредник/ица	радник	службе-ник/ица	ученик/ица	стручњак
Никад нисам размишљао/ла о томе	3	4	2	2	3	1
Размишљао/ла сам, али сам одустао/ла од те идеје	1	1	2	1	2	1
Нисам одустао/ла од иселења, размишљам о томе	2	2	2	4	4	3

Табела 6. Занимање и однос према миграцијама

Table 6. Occupation and relationship to migrations

Најмање склони миграцијама су домаћице, пољопривредници/ице и радници. Најсклонији су они који су по занимању стручњаци, а близу њима су и службеници/ице и ученици.

Просечна месечна примања по члану домаћинства не диференцирају постојање жеље за миграцијом нити говоре о некој правилности у овом случају. Иако је за очекивати да сиромашнији имају већу потребу за миграцијама, то није случај. Из овога се закључује да потреба за сељењем није базирана само на жељи, већ и на процени могућности. Сиромашни, иако би можда желели, процењују да немају почетних услова и могућности за сељењем, па овај одговор бирају у мањој мери. Тако је свега 3 од 8 (37,5%) испитаника са просечним месечним приходом по члану домаћинства испод 10000 динара жељно да се исели. У свим осталим групама проценат потенцијалних миграната је већи.

	До 10000	10000 - 15000	15000 - 20000	Више од 20000
Никад нисам размишљао/ла о томе	4	4	5	4
Размишљао/ла сам, али сам одустао/ла од те идеје	1	2	3	2
Нисам одустао/ла од иселења, размишљам о томе	3	5	5	4

Табела 7. Просечна месечна примања по члану породице (у динарима) и однос према миграцијама.

Table 7. Average monthly income per family member (in dinars) and relationship to migrations

Пожељна одредишта миграција: Потенцијални мигранти/киње се могу поделити у три велике групе са становишта места где планирају да се селе. Највећи део, чак 58,8% (10 од 17) испитаника за одредницу свог исељења види неки већи град у Србији попут Ниша, Београда, Новог Сада. Затим, већи део испитаника - 29,5% (5 од 17 испитаника) је за одредницу свог исељења изабрао неки суседни град попут Власотинца, Сурдулице, Лесковца или Пирота. Релативно мали број испитаника - свега 11,7 % (2 од 17) испитаника је за жељено место исељења навео иностранство.

Узроци миграција: Мотиви за исељавањем су искључиво економске природе. Сви испитаници који су изразили жељу за исељењем као разлог су навели лошу економску ситуацију, низак животни стандард, недостатак новца као и проблеме у вези са послом. То је или непостојање било каквог посла, или је посао који тренутно обављају недовољан за егзистенцију.

ЗАКЉУЧАК

Општа демографска ситуација у општини Црна Трава је неповољна. Дуги низ година структура становништва је трпела негативне промене тако да сада Црна Трава општина у Србији са најлошијом структуром становништва и скоро у свим областима. Тешко је претпоставити да ће се ово стање поправити, с обзиром на досадашњи ток али је потребно одговарајућим мерама демографске и социјалне политике бар ублажити даље негативне тенденције и укључити државне институције и јавност, као и саме становнике Црне Траве у решавање овог проблема.

ЗАХВАЛНОСТ

Након завршетка рада захвалио бих се, пре свега свом ментору Горици Миловановић на помоћи око одабира теме и указаним сугестијама, а такође и начелнику Републичког завода за статистику у Лесковцу, Драгану Крстићу који ми је кроз бројне статистичке податке пружио велику помоћ.

ЛИТЕРАТУРА

1. Републички завод за статистику, "Демографска статистика у републици Србији 2011", Београд, 2011
2. Републички завод за статистику, "Старост и пол", Београд, 2011
3. Републички завод за статистику, "Миграције", Београд, 2011
4. Републички завод за статистику, "Национална припадност", Београд, 2011
5. Републички завод за статистику, "Школска спрема, писменост и компјутерска писменост", Београд, 2011